

ANALIZA PERSPEKTYW ROZWOJU CSR W POLSCE

W ostatnich latach coraz częściej zostaje poruszana kwestia odpowiedzialnego biznesu w codziennej praktyce społeczeństwa, przedsiębiorstw i instytucji publicznych. Społeczeństwo ucząc się na popełnionych błędach swoich przodków, zaczyna dostrzegać pogłębiające się coraz bardziej mankamenty naszego świata: ograniczoną liczbę zasobów jakimi dysponuje planeta, wyraźny wpływ człowieka na degradację natury, konsekwencje nawet drobnych działań podejmowanych przez pojedyncze jednostki, gospodarstwa, społeczność lokalną a także przedsiębiorstwa. Te ostatnie w dużej mierze, jak dowodzą statystyki, odpowiadają za kształtowaną społeczną odpowiedzialność. Trend, który dzięki nim powstaje rzutuje na nawyki całych populacji, których dobre praktyki przedłużają życie wielu względnie prymitywnych form życia na Ziemi.

WSTĘP

Kontrowersyjnym tematem, rodzącym coraz więcej pytań ostatniego czasu, jest pojęcie umiaru i jego zastosowanie w ekonomii. Realna perspektywa dążąca do jego wzrostu zdaje się być zaburzona, zważywszy na dynamikę PKB (*Gross domestic product*), która stała się kluczowym celem polityki gospodarczej naszego kraju.[1] Problemy takiej jak, nieefektywne wykorzystanie zasobów, emisja gazów cieplarnianych, szkody w bioróżnorodność, nierepektowanie praw człowieka, są wciąż obecne i w znaczny sposób wpływają na możliwości rozwoju gospodarki państwa. Polityka oparta na budowaniu potencjału gospodarczego powinna więc być stworzona zgodnie z ideą opierającą się na umiarze, zarówno w sferze ekonomicznej, ekologicznej i społecznej. Te trzy zasady wyznaczają kierunek dla przyszłości polskiej gospodarki. Ewolucja powinna skupić się na polityce CSR, dążącej do racjonalnego podejścia w praktyce opierającej się na umiarze, harmonii w długotrwałym procesie rozwojowym.

1. UNIJNA POLITYKA INTERACJI

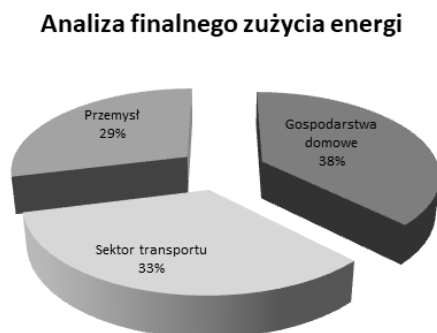
Istotną rolę w osiągnięciu założenia zrównoważonego rozwoju Polski, odgrywa Unijna Polityka Integracji. Kwestie które do tej pory były traktowane w merytoryczny sposób, przyjęły realny obrót spraw, a więc w istocie stały się procedurami. Te natomiast uzależnione są od potęgi państw, które procedury współpracy przyjęły. Zjawisko to jest nie tak oczywiste jak mogłoby się wydawać. Prym w hierarchii państw tylko pozornie jest łatwy do zauważenia. Czasami przyjmuje on postać oczywistych kwestii i zdrowego rozsądku. W praktyce to właśnie istotność państw wpływa na podejmowane przez nich współprace.

Jednym z kluczowych momentów nawiązywania współpracy była Światowa Konferencja Narodów Zjednoczonych, nazywana potocznie „Szczycem Ziemi” (*Earth Summit*) w 1992 roku. Padły na im kluczowe słowa, wielokrotnie cytowane i uznane za definicję zrównoważonego rozwoju- „ rozwój społeczny i gospodarczy, zapewniający zaspokajanie potrzeb współczesnych społeczeństw, bez naruszenia możliwości zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń”. Choć Polska uczestniczyła w spotkaniu, założenia konferencji w większości nie zostały zrealizowane. Stał-y się natomiast, początkiem w kreowaniu Sustainable Development. Zobowiązania które przyjął nasz kraj, w tym także Agendy 21, stały się wyznacznikiem i jednocześnie podniosły rangę polityki ekologicznej państwa (*Envi-*

ronmental policy of the state). Większość ustaleń tego dokumentu, pokrywa się z zobowiązaniami Agendy 21, a podejmowane w ramach tego działania, rząd uznaje za pozytywne.[2] Jednocześnie trudno zakamuflować tu fakt iż wzrasta ilość wytworzonych odpadów ogółem, emisji zanieczyszczonych gazów z przemysłu ciężkiego, natomiast dynamika tego tych zjawisk staje się coraz niższa. Pomimo ogólnego przyrostu ilości wytworzonych odpadów, spadła liczba nieselekcjonowanych śmieci, oraz wzrosła wartość selekcjonowanych odpadów komunalnych. Wynika to z faktu ogólnego wzrostu świadomości Polaków oraz podejmowanych działań w ramach zrównoważonego rozwoju. Podobnie, bo od 2000 roku następował wzrost zużycia energii, przy czym okresowo tendencja ta maleje. Wartym podkreślenia jest tutaj fakt, iż dynamika jego wzrostu była znacznie niższa niż tempo PKB, co świadczy o zerwaniu bezpośredniego związku dynamiki Produktu Krajowego Brutto i wykorzystanej energii.

Analiza finalnego zużycia energii, także daje nam pozytywne wyniki [Rys. 1].

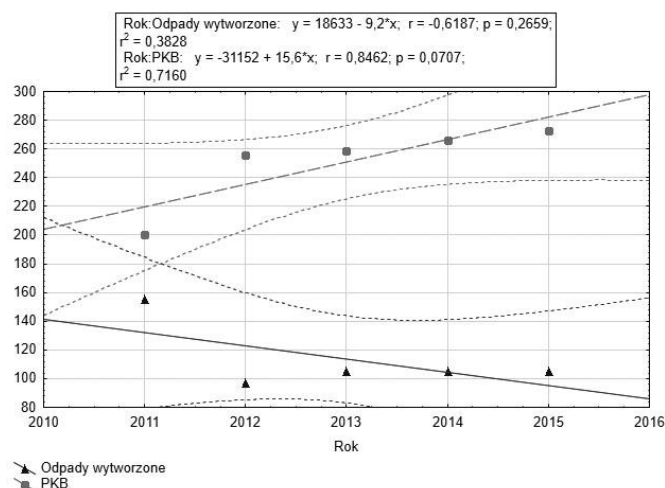
Porównując dane zamieszczone przez GUS (*The Central Statistical Office*) na 2000 rok, spadła ogólna wartość finalnego zużycia energii w przemyśle, aż o 8,4%. Jest to kolejny przykład na to, iż następuje stopniowa restrukturyzacja tej branży, co wynika ze stopniowego przyjmowania przez przedsiębiorców ekonomicznych, ekologicznych i społecznych kwestii zrównoważonego rozwoju. Przedsiębiorstwa zaczynają coraz częściej korzystać z nowoczesnych technologii umożliwiających energooszczędność w ramach prowadzonych działań.

Rys. 1. Analiza finalnego zużycia energii w 2015 roku.

Podobnie wcześniej wspomniane odpady, odpady komunalne i związany z nimi recykling, których wartość systematycznie wzrasta. Ważną rolę w kształtowaniu tego zjawiska odgrywają procesy odzysku. Wytwórcy odzyskują wyprodukowane materiały, nadając im „drugie życie”. Zjawisko to z roku na rok się pogłębia, dając dowód na racjonalne podejście przedsiębiorców i podejmowanie dobrych decyzji strategicznych. Przede wszystkim chodzi to o efektywne zużycie zasobów, minimalizację odpadów, ale również jak w każdym biznesie, maksymalizację zysków. Proces ten jest nieodzownie związany z ilością wytworzonych odpadów komunalnych.

Bardzo ważną kwestią wartą uwagi jest także stosunek wytworzonych odpadów i wielkości PKB w cenach stałych. Relację tę dobrze obrazuje poniższy wykres [Rys. 2.][4]

Rys.2. Dynamika odpadów wytworzonych i PKB w cenach stałych.

Analizując stosunek odpadów wytworzonych i Produktu Krajowego Brutto, można stwierdzić jednoznacznie iż zanika zjawisko powiązane z zależnością tych dwóch czynników. Przy 70% wzroście PKB, liczba zgromadzonych odpadów w ostatnich latach nie ulega zmianie. Jest to kolejna pozytywna odpowiedź społeczeństwa na przyjęte zasady w ramach Polityki Ekologicznej Państwa. Strategie odpowiedzialnego biznesu zaczyna nie tylko przyjmować, ale i wykorzystywać w praktyce coraz to większe grono odbiorców.

Efekty jej wprowadzenia odczuwa już teraz gospodarka Polski. Mówimy tu o poprawie alokacji kapitału sprzyjającego wydłużeniu serii produkcji, co równa się wzrostowi dobrobytu, aktywności gospodarczej. Tak więc w rzeczywistości wpływa to pozytywnie na jeden z zasadniczych wskaźników, PKB per capita, które w ostatnim czasie rośnie w siłę, znajdując się obecnie na 3% wyższym poziomie w stosunku do roku poprzedniego. Według prognoz w kolejnych kwartałach, zjawisko to ma się w dalszym stopniu pogłębiać, co tylko może utwierdzać w przekonaniu o istocie ważności zaangażowania w współpracy państw unijnych.[4]

2. RÓWNOWAGA KWESTII NA TRZECH PŁASZCZYZNACH

Równie ważnym czynnikiem w budowaniu społecznej odpowiedzialności w biznesie, zarówno przedsiębiorstw, instytucji publicznych jak i wreszcie całej Polski jest równowaga kwestii ekonomicznych, ekologicznych i społecznych. Choć wzrost świadomości podmiotów na temat tych zagadnień został już odnotowany, w dalszym czasie nie można nas porównać do pionierów w tej dziedzinie, jakimi są Wielka Brytania i Stany Zjednoczone. Polscy konsumenci zaczynają dostrzegać istotność prowadzonej polityki w biznesie, przejawiającej się w fakcie ekologicznym- oferowanych

produktów, ekonomicznym- ich cenie, społecznym – stosunek do pracowników. Według nich to one stanowią o wiarygodności budowanej marki.

Wzrastająca trudność w znalezieniu czynników, które mogłyby być determinantem na drodze do osiągnięcia sukcesu produktu na rynku, powoduje napędzenie mechanizmu poszukiwania pewnych, kluczowych bodźców przy pomocy polityki odpowiedzialnego biznesu. Dzięki temu w gospodarce naszego kraju zaczyna powoli mówić się o długotrwałym i zrównoważonym rozwoju, przy jednoczesnym kreowaniu wciąż innowacyjnych produktów. W praktyce równa się to jednoczesnemu aranżowaniu konkurencji.

Śmiało więc można przyznać iż perspektywy rozwoju odpowiedzialnego biznesu dla Polski są jak najbardziej realną sprawą. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży, statystycznie w dalszym stopniu wzrasta. To szczególnie pozytywne zjawisko dotyczy przede wszystkim sektora przedsiębiorstw przemysłowych.

Podobne efekty daje państwu również inwestowanie w szeroko rozumiane zasoby ludzkie. Zapewnienie odpowiednio wykwalifikowanej części społeczeństwa w każdym państwie, daje przyzwolenie i gwarancję na rozwój gospodarczy państwa. Wyższa jakość kapitału ludzkiego, wpływa w równiej mierze na wszystkie, trzy cele polityki CSR. Ukształtowane w ten sposób społeczeństwo, jest rozważne pod względem ekologicznym, ekonomicznym i społecznym. Posiadając wiedzę i wykorzystując ją dla nauki i technologii, budowana jest świadomość tych istotnych kwestii, na każdym poziomie wykształcenia społeczeństwa. Niestety w porównaniu do innych państw Unii Europejskiej, poziom Polski klasuje się na około 5% niższym poziomie w stosunku do średniej tego wskaźnika wśród innych państw należących do tego związku.

Równie ciekawym aspektem, wartym uwagi jest również wydajność zasobów, które kurczowo wpisane są w każdą działalność biznesową. Efektywność ta kształtuje się na trzykrotnie niższym poziomie w stosunku do pozostałych krajów UE (European Union) Choć relatywnie wzrasta jego udział, to jego tempo przyjmuje charakter powolny. Nie świadczy to niestety o podejmowaniu dobrych decyzji strategicznych krajowych przedsiębiorców.

Pocieszającym faktem są wyniki badań okresowo przeprowadzane przez System Ekozarządzania i Audytu (Eco-Management and Audit System). Nasze ojczyste organizacje coraz częściej przyjmują zasady odpowiedzialnego biznesu, a co za tym idzie mocniej wpływają na stan środowiska lokalnego.

Kolejną perspektywą dla rozwoju polskiego biznesu zdaje się być budowa wciąż nowych, pozytywnych efektów zewnętrznych, będących skutkiem ubocznym prowadzonej działalności. Polska wchodząc w 1994 roku do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych, przyjęła obowiązek związany z osiągnięciem stabilizacji dotyczącej emisji gazów cieplarnianych do atmosfery, starając się realizować go również z nadwyżką. Na tle innych państw, sytuacja naszego kraju zdaje się podążać w dobrym kierunku, przez co osiągnięcie zrównoważonej gospodarki staje się możliwe do osiągnięcia.

Niepokojąca jest natomiast nasza samowystarczalność energetyczna, która z roku na rok plasuje się na coraz niższym poziomie. Choć obecnie nośnikami naszej gospodarki są paliwa stałe, wciąż za mały udział odgrywają odnawialne źródła energii w całym systemie energii pierwotnej.

Jedynym rozwiązaniem jest oszczędność energetyczna, głoszona w ramach polityki CSR, dzięki której w przyszłości będziemy mogli uniknąć sytuacji zależności od dostawców energetycznych.

Polski biznes pomimo kształtowania się na średnim poziomie, w stosunku do perspektyw rozwoju innych państw Unii Europejskiej, zmierza do osiągnięcia równowagi w aspekcie gospodarczego

rozwoju, podejmowania decyzji odpowiedzialnych dla wszystkich struktur charakteryzujących CSR.

Spółeczeństwo zaczyna powoli dostrzegać istotność ekologii, która w pewnym stopniu rzutuje na kondycję całego państwa i ich samych. Obserwowane wzmożone zjawisko recyklingu, zalesienia gruntów, odbudowy drzewostanów jest tego najlepszym dowodem.

Duży sukces można przypisać również wspomnianej wcześniej Unijnej Polityce Integracji. Funkcjonujące w ramach Oficjalnej Pomocy Rozwojowej, globalne partnerstwo, mocno wpływa nie tylko na kondycję kraju, ale także na perspektywy rozwojowe w aspekcie całej Unii Europejskiej. Spełnia się więc kolejny i jeden z najważniejszych determinantów sukcesu zrównoważonego rozwoju, jakim jest budowa współpracy w skali globalnej.[3]

3. ŁAD INSTYTUCJONALNY I POLITYCZNY

Kolejnym kryterium bezpośrednio oddziałującym na zrównoważony rozwój Polski, jest cała machina zdarzeń które wpływają na ład naszego kraju i całego świata. Partnerstwo jest tutaj fundamentem, globalna potrzeba jednoczenia się stała się więc podstawową potrzebą każdego państwa dążącego do harmonijnego rozwoju.

Oficjalna Pomoc Rozwojowa (ODA) (*Official Development Assistance*) pokazuje jak zmienia się udział organizacji międzynarodowych i instytucji rządowych, jeżeli chodzi o przekazane darowizny. Uwzględnia się tu wyłącznie państwa rozwijające się, dla których pozyskane fundusze bezpośrednio przyczynią się do wzrostu dochodu narodowego brutto.

Wartym podkreślenia jest również fakt iż przekazane darowizny mogą przyjmować charakter pomocy technicznej, prowadzonych szkoleń i kursów, które w istocie podnoszą kwalifikacje społeczeństwa.

Polska, pomimo niskiego usytuowania w klasyfikacji dotyczącej przeznaczonej pomocy dla krajów rozwijających się, wykazuje pozytywne zjawisko związane z ciągłym wzrostem wartości mierzonoego wskaźnika. Świadczy to poprawie zaangażowania w stosunki międzynarodowe Polski..

Tab. 1. Oficjalna Pomoc Rozwojowa (ODA) Polski dla krajów rozwijających się

Rok	Ogółem %
2004	0,05
2005	0,07
2006	0,09
2007	0,10
2008	0,80
2009	0,90
2010	0,80
2011	0,80
2012	0,90
2013	0,10
2014	0,90
2015	0,10

Częściową przyczyną takiego zjawiska może być między innymi przystąpienie Polski do Unii Europejskiej. W roku 2003 wskaźnik ODA plasował się na poziomie 0,01%, natomiast już w 2004 po wstąpieniu kraju do UE, wynosił 0,05%. Tendencja ta jest typowa dla „nowych krajów”, które do Związku Narodów Zjednoczonych należą stosunkowo niedługo.[5]

Ważnym czynnikiem wpływającym na spójność polityczną i instytucjonalną jest także społeczna kwestia zaufania jakim darzą swój kraj obywatele. Jak już pisaliśmy wcześniej, aspekty społeczne, to jedno z trzech kluczowych determinantów długotrwałego

rozwoju kraju. Współpraca i wsparcie instytucji państwowych powinno więc iść w parze z dobrymi nawykami rodzącymi się wśród społeczeństwa.

Reprezentujące i mające decydujący wpływ na rzeczywistość organy, niestety nie znajdują poparcia wśród głosów, które w istocie powinny wyręczać, występując w ich imieniu.

Według danych zawartych przez Główny Urząd Statystyczny, aż 26,4% społeczeństwa wyraża niechęć wobec Sejmu i Senatu, 25,9% - rządu. Co ciekawe największym aprobatą cieszą się służby ratownicze. Wynika to przede wszystkim z intencji osób zaangażowanych w wykonywane przez nich obowiązki, oraz współpracy jaką podejmują oni ze społecznością lokalną.

Pomimo tak niskiego poczucia bezpieczeństwa obywateli, stan ten porównując do roku 2004, uległ znacznej poprawie, bo o 44,8%. Uwagę należy zwrócić na wzrost wskaźnika w obrębie parlamentu krajowego. Świadczyć to może o dobrych praktykach podejmowanych nie tylko przez społeczeństwo, ale przede wszystkim przez kierujące w państwie władze. Sytuacja ta pokazuje, iż wszystkie działania podejmowane w kraju na każdej płaszczyźnie powodują szeroki odzew nie tylko wewnątrz państwa, ale także kształtowaniu pozycji na rynkach światowych.

Równie ciekawe wnioski nasuwają się analizując stopień zaangażowania społeczeństwa w wyborach parlamentarnych i samorządowych.

Frekwencja na tych pierwszych znacznie przekracza dane statystyczne dotyczące obecności obywateli w wyborach samorządowych. Zaskakującym, jest też fakt iż wartość ta ciągle wzrasta, w porównaniu do roku 2004, podniosła się o 25%, natomiast jeżeli chodzi o wybory wewnątrz państwowe utrzymuje się od lat na podobnym poziomie. Częściowym powodem takiej sytuacji jest chęć współpracy międzypaństwowej, globalizacji oraz ujednolicenia państw członkowskich na płaszczyźnie rozwojowej. Nasza frekwencja krajowa, wynosząca 53,9 % znajduje się poniżej minimalnych standardów uznawanych przez Unię Europejską. Jest to skutek braku zaufania obywateli kraju do władz, o czym pisaliśmy powyżej, co jednocześnie pokryw się ze wskaźnikiem wiarygodności instytucji państwowych. [6]

To negatywne zjawisko ma także jeszcze jedno źródło. W Polsce występuje wciąż mała tendencja przywiązania do swojego środowiska lokalnego i związanego z nim wizji przyszłości. Źródła tego problemu także możemy doszukiwać się u działających w naszym imieniu władz.

Charakterystyczne dla Polski, jest więc pozytywne zjawisko zmian kształtujące się niestety w powolnym tempie, gdzie ruch pojawiających się nowelizacji jest zauważalny jest w perspektywie długoterminowej.

PODSUMOWANIE

Bardzo trudno finalnie jest określić podejście strategiczne w Polsce w stosunku do społecznej odpowiedzialności. Tematyk CSR cieszy się ciągłym rozwojem i zainteresowaniem przedsiębiorców. Polska staje się więc być krajem otwartym na współpracę i nowe idee dochodzenia do zrównoważonego rozwoju na wysokim poziomie, dbając jednocześnie o ekologię, społeczeństwo i wartości ekonomiczne. Współczesne przedsiębiorstwa zaczynają uczyć się na własnych błędach oraz błędach wynikających z danych historycznych. Coraz częściej dostrzegamy mankamenty współczesnego świata oraz ważną rolę ekologii. Za kształtowanie społecznej odpowiedzialności odpowiadają: ograniczone liczby zasobów naszego globu, wpływ człowieka na degradację natury. Współczesna odpowiedzialność jest tym większa im większe są oczekiwania społeczeństwa i rynku. Możliwości społecznej odpowiedzialności

biznesu są szerokie. Przede wszystkim ma zastosowanie w kształtowaniu gospodarki opartej na wiedzy, na kapitale intelektualnym oraz na budowaniu kapitału społecznego. Omawiany obszar CSR wymaga szerokiego badania. Badaniu należy podejmować szanse, zagrożenia i możliwości rozwoju CSR w Polsce. Tylko poprzez wymianę wiedzy i odpowiedzialności społecznej biznesu możliwy jest wzrost tego jakże ważnego nurtu we współczesnej gospodarce.

BIBLIOGRAFIA

1. Pach J., Kowalska K., Szyja P., 2016 „*Ekonomia umiaru, realna perspektywa?*”, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN
2. Sur S., 2015 „*Stosunki Międzynarodowe*”, Warszawa, Wydawnictwo Akademickie DIALOG
3. Drzymała A., 2016, „*Rozwój stosunków gospodarczych Unii Europejskiej z krajami Azji a współpraca na rzecz zrównoważonego rozwoju*”, Łódź, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
4. WWW.Stat.gov.pl, 2016, „*Wskaźniki Zielonej Gospodarki w Polsce*”, Główny Urząd Statystyczny [4]
5. WWW.wkznikizrp.stat.gov.pl, 2015, „*Wskaźniki Zrównoważonego Rozwoju. Moduł krajowy*”, Urząd Statystyczny w Katowicach [5]
6. WWW.Stat.gov.pl, 2015, „*Wartości i zaufanie społeczne w Polsce w 2015 r.*”, Główny Urząd Statystyczny [6]

Analysis of prospects for development of corporate social responsibility in Poland

In recent years the question of responsible business has increasingly been raised in the daily practice of society, enterprises and public institutions. The society, learning the mistakes made by its ancestors, is beginning to notice deepening deficiencies of our world: the limited resources available to the planet, the obvious human impact on the degradation of nature, the consequences of even minor actions by individuals, households, communities and businesses. The latter largely, as the statistics show, are responsible for shaping the social responsibility. The trend that has arisen is based on the habits of entire populations whose good practices prolong the life of many relatively primitive life forms on Earth.

Autorzy:

dr inż. **Mariusz Topolski** – Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu, ul. Fabryczna 29-31, 53-609 Wrocław, mariusz.topolski@wsb.wroclaw.pl

mgr **Klaudia Sitna** – Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu, ul. Fabryczna 29-31, 53-609 Wrocław